
Opgave 2 De kledingindustrie van Bangladesh: misstanden en oplossingen

Bij deze opgave horen figuur 1, de teksten 5 tot en met 9 en tabel 2.

Inleiding

Veel van de kleding die in Nederland gedragen wordt, is geproduceerd in ontwikkelingslanden, waaronder Bangladesh (figuur 1 en tekst 5). De kosten om kleding te maken liggen daar veel lager dan in Nederland, waardoor de Nederlandse consument relatief weinig voor zijn kleding hoeft te betalen. Het goedkoop produceren van kleding gaat echter ten koste van de arbeidsvoorwaarden en veiligheid van arbeiders, zoals blijkt uit verschillende ongelukken die in kledingfabrieken in Bangladesh hebben plaatsgevonden. Op 24 november 2012 vielen 112 doden bij een brand in de kledingfabriek Tazreen Fashion Ltd. Exact vijf maanden daarna, op 24 april 2013, voltrok zich de grootste ramp ooit in de kledingindustrie, toen het gebouw Rana Plaza instortte. In het negen verdiepingen tellende gebouw bevonden zich vijf kledingfabrieken. Het totale aantal doden van deze ramp lag rond de 1130 mensen. Naar aanleiding van deze ongelukken in kledingfabrieken ontstond het Bangladesh veiligheidsakkoord, *Bangladesh Fire and Safety Accord*, een akkoord tussen westerse kledingbedrijven, Bengalese kledingfabrieken, internationale en nationale vakbonden en niet-gouvernementele organisaties (NGO's) met als doel de veiligheid van fabrieken en de arbeidsomstandigheden van werknemers te verbeteren. Om dit akkoord uit te voeren is een organisatie in het leven geroepen: *Accord on Fire and Building Safety* (teksten 6, 7 en 8).

De Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) heeft onderzoek laten uitvoeren over de bereidheid van Nederlanders om meer te betalen voor kleding die in Bangladesh gemaakt is (zie tekst 9).

Deze opgave gaat over de kledingindustrie van Bangladesh, deze problemen die we daarin kunnen waarnemen en mogelijke oplossingen voor de problemen.

Gebruik tekst 5 en tabel 2.

Hoewel er in Bangladesh sprake is van economische groei, is het land nog steeds een ontwikkelingsland. Zo staat Bangladesh op plaats 194 op de ranglijst van landen naar bruto binnenlands product (bbp) per hoofd van de bevolking. (Nederland staat op plek 18.) Een laag nationaal inkomen per hoofd van de bevolking is een van de kenmerken van ontwikkelingslanden.

Twee groepen van theorieën geven verklaringen voor de (onder-) ontwikkeling van landen: afhankelijkheidstheorieën en evolutionistische theorieën.

- 4p 8 Geef met behulp van afhankelijkheidstheorieën een verklaring voor het feit dat Bangladesh een ontwikkelingsland is. Gebruik in je verklaring:
- twee aspecten van afhankelijkheidstheorieën;
 - bij één aspect een gegeven uit tekst 5 en bij het andere aspect een gegeven uit tabel 2.

Gebruik tekst 6 en tabel 2.

Na het instorten van het Rana Plaza-gebouw hebben verschillende Bengalese en internationale actoren gesproken over de slechte arbeidsomstandigheden van de werknemers in de kledingindustrie in Bangladesh. Het gesprek heeft geleid tot het *Bangladesh Fire and Safety Accord* zoals beschreven in tekst 6.

- 2p 9 Leg uit met welk kernconcept bij het hoofdconcept verandering het afsluiten van het veiligheidsakkoord te verklaren is. Gebruik in je uitleg:
- twee elementen van dit kernconcept;
 - bij één element de informatie van tabel 2 en bij het andere element de informatie van tekst 6.

Gebruik de teksten 6 en 7.

Het ontstaan en de uitvoering van het veiligheidsakkoord kun je beschrijven met de kernconcepten samenwerking en conflict.

- 2p 10 Beschrijf het ontstaan van het veiligheidsakkoord met gebruikmaking van het kernconcept **samenwerking**. Gebruik in je antwoord twee gegevens uit tekst 6 of 7.
- 2p 11 Beschrijf de uitvoering van het akkoord met gebruikmaking van het kernconcept **conflict**. Gebruik in je antwoord een gegeven uit tekst 6 of 7.

Gebruik de teksten 5, 6 en 8.

De gevolgen van het veiligheidsakkoord kun je beschrijven met de kernconcepten macht, sociale ongelijkheid en cultuur.

- 3p 12 Beschrijf een gevolg van het veiligheidsakkoord voor de verandering van
- machtsverhoudingen in de Bengalese kledingindustrie.
Gebruik in je antwoord het kernconcept macht en een gegeven uit tekst 5 of 6.
 - de sociale ongelijkheid in Bangladesh.
Gebruik in je antwoord het kernconcept sociale ongelijkheid en een gegeven uit tekst 6 of 8.
 - de (politieke) cultuur in of rondom de Bengalese kledingindustrie.
Gebruik in je antwoord het kernconcept cultuur en een gegeven uit tekst 8.

Gebruik de teksten 5 en 8.

In Bangladesh zijn veranderingsprocessen te herkennen. Eén van die veranderingsprocessen is modernisering.

- 2p 13 Leg uit welk **ander** veranderingsproces op politiek gebied te herkennen is in de teksten 5 en 8. Gebruik in je uitleg:
- een kernconcept bij het hoofdconcept verandering (niet modernisering);
 - een voorbeeld uit tekst 5 en een voorbeeld uit tekst 8.

Lees tekst 9.

In de laatste zin van tekst 9 wordt gesproken over quota.

- 1p 14 Geef een reden waarom onderzoekers quota gebruiken om tot een steekproef te komen. Licht deze reden toe.

Opgave 2 De kledingindustrie van Bangladesh: misstanden en oplossingen

figuur 1

De ligging van Bangladesh

tekst 5

Achtergrondinformatie over de kledingindustrie in Bangladesh

De meeste kledingfabrieken bevinden zich in en rond de hoofdstad Dhaka. (...) In de textiel-industrie werken 3.5 miljoen werknemers, vooral vrouwen. Indirect profiteren 20 miljoen Bangladeshi van deze sector. In Dhaka alleen staan 5500 textielbedrijven. Uitbuiting, slechte arbeidsomstandigheden, geen daglicht, seksuele intimidatie, de werknemers kennen niet anders. De lonen liggen laag en het is voor werknemers niet gebruikelijk 100 uur per maand over te werken. (...) Bedrijvigheid is van andere lage-lonenlanden naar Bangladesh verplaatst. Deze groei heeft geleid tot het snel en onzorgvuldig bouwen van fabrieken, met als gevolg dat er in veel fabrieken onvoldoende veiligheidsvoorzieningen zijn. Ongelukken zijn aan de orde van de dag. Zelden vond onafhankelijk onderzoek naar de oorzaak plaats. Fabrieks-directeuren, corrupte overheidsinspecteurs en westerse modehuizen hebben zich in het verleden nooit voor een rechter hoeven te verantwoorden. Dat komt door het systeem dat de nationale mensenrechtenorganisatie Odhikar beschrijft in het rapport *A bloodstained*

*garment sector: impunity of government officials and factory owners*¹⁾. Politiek en bedrijfsleven zijn in Bangladesh twee handen op één buik. Twee derde van de 300 parlementsleden is lid van een werkgeversorganisatie. Zeker 89 parlementsleden zijn zelf eigenaar van een kledingfabriek of hebben een vader, oom of broer die een kledingfabriek bezit.

Vrijheid van vereniging en collectief onderhandelen, de rechten waardoor je een vakbond kunt oprichten, zijn twee fundamentele mensenrechten. Deze twee specifieke grondrechten worden gezien als 'enabling rights'. Dit betekent dat als deze rechten worden gerespecteerd, arbeiders deze kunnen gebruiken om er zelf voor te zorgen dat andere mensenrechten ook worden geregeld en nagevolgd, bijvoorbeeld een loon waarmee arbeiders ten minste in hun primaire levensbehoeften kunnen voorzien en beperken van overwerk. Het is in Bangladesh moeilijk om een vakbond op te richten en te registreren. (...) Fabrikseigenaars hebben een vijandige houding ten opzichte van vakbonden. (...)

naar: www.schonekleren.nl, decorrespondent.nl, www.fnvmondiaal.nl, 2013

noot 1 vertaling: Een met bloed bevlekte kledingindustrie: straffeloosheid van overheidsfunctionarissen en fabriekseigenaren

tabel 2

Exportproducten Bangladesh 2012-2013

product	percentage
geweven kleding	41%
gebreide kleding	39%
huistextiel	3%
schoenen	2%
technische producten	1%
jute en goederen van jute	4%
ingevroren voedsel	2%
agrarische producten	2%
leer	1%
anders	5%
totaal	100%

naar: www.bkmea.com, 2013

tekst 6

Het Bangladesh veiligheidsakkoord: een baanbrekend initiatief voor veilige fabrieken

In 2013 zette een groot aantal internationale kledingmerken hun handtekening onder het *Bangladesh Fire and Safety Accord*. Dit is een bindend contract tussen kledingmerken, internationale en Bengalese vakbonden en niet-gouvernementele organisaties (NGO's) zoals de *Schone Kleren Campagne*. Er vallen nu zo'n 1600 fabrieken onder het veiligheidsakkoord. Dit is een derde van de bijna 5000 fabrieken in het Zuid-Aziatische land.

Het veiligheidsakkoord stelt een kader voor een uitgebreid programma van onafhankelijke en transparante fabrieksinspecties, reparaties en verbeteringen van onveilige werkplekken en trainingen aan kledingarbeiders over veiligheid en gezondheid, met een belangrijke rol voor empowerment: het versterken van de positie van de arbeiders. Dit is een cruciaal element in het verbeteren van arbeidsomstandigheden.

naar: www.schonekleren.nl, 2013

tekst 7

Bangladesh weigert kledingfabrieken te sluiten

De regering van Bangladesh weigert een aantal gevaarlijke kledingfabrieken te sluiten terwijl zij daar wel een overeenkomst over heeft
5 gesloten met de internationale kledingbranche. De autoriteiten

verschillen van mening met inspecteurs van de zogeheten *Accord on Fire and Building Safety* in
10 Bangladesh die de bedrijfspanden gevaarlijk vinden.
(...)

naar: www.telegraaf.nl, 3 juni 2014

tekst 8

Vakbond

Het *Accord* is een levend document. Medewerkers van het *Accord* in Bangladesh zorgen ervoor dat precies wordt bijgehouden wie wat
5 doet, en hoever zij daarmee zijn. Handig voor consumenten en voor de Bengalese arbeiders zelf. Die komen in toenemende mate op voor hun rechten, maar lid worden van een
10 vakbond vergt enige moed. Vakbondsleden hebben soms nog last van intimidatie. Volgens de directeur van *Accord* is het nog lang niet zoals het zou moeten zijn.
15 Vakbonden hebben een beperkte

capaciteit. Er zijn te weinig mensen om op grote schaal anderen te overtuigen van het nut van het *Accord*.
20 De werkgevers in de Bengalese kledingindustrie moeten beseffen dat vakbonden ook een partij zijn, dat zij een plek hebben aan de overlegtafel. In Nederland hebben we daar
25 ervaring mee met het poldermodel; in Bangladesh moet dat besef nog komen. Ook dat niet alleen de positie van werknemers erdoor verbetert, maar dat de fabrieksbazen er zelf
30 baat bij hebben.

bron: www.trouw.nl, 14 oktober 2014

tekst 9**Verantwoording onderzoek naar de bereidheid van Nederlanders om meer geld uit te geven aan duurzame kleding**

In de eerste week van mei 2013 heeft NCDO¹⁾ in samenwerking met TNS NIPO²⁾ een onderzoek verricht naar het bewustzijn van de Nederlanders
5 over de kledingindustrie in Bangladesh en de bereidheid om meer geld uit te geven aan duurzame kleding. Dit onderzoek is verricht onder een steekproef van Neder-
10 landers. TNS NIPO benaderde 1.400 Nederlanders in hun panel (TNS NIPO Consumerbase; dit is een pool

van bereidwilligen waaruit ze steekproeven trekken) en 1.016 van
15 hen namen deel aan dit onderzoek (respons 73%). Het onderzoek werd uitgevoerd aan de hand van computer-geassisteerde web-interviews (CAWI). Om tot een
20 steekproef te komen zijn er quota³⁾ gesteld op geslacht, leeftijd, opleiding, regio, gezinsgrootte en stemgedrag 2012.

bron: www.ncdo.nl, 2013

noot 1 NCDO: de Nationale Commissie voor internationale samenwerking en Duurzame Ontwikkeling

noot 2 TNS NIPO: opinieonderzoeksbureau

noot 3 Een quotum is een evenredig deel.